

Prognoza osobina ličnosti na temelju demografskih karakteristika kod studenata sestrištva

Perspectives of personality traits based on demographic characteristics of nursing students

Lada Ivančević¹, Branka Pače Ćumo¹, Joško Sindik², Neđa Pijević¹, Smiljana Kresić¹, Dubravka Odak¹

¹Opća bolnica Dubrovnik, Dr. Roka Mišetića 2, 20000 Dubrovnik, Hrvatska

¹General Hospital Dubrovnik, Dr. Roka Mišetića 2, 20000 Dubrovnik, Croatia

²Institut za antropologiju, Ljudevita Gaja 32, 10000 Zagreb, Hrvatska

²Institute for Anthropology, Ljudevita Gaja 32, 10000 Zagreb, Croatia

Received: January 14th 2012

Accepted: January 22nd 2012

Sažetak:

Istražili smo kakav odnos bračni status, broj djece, spol, dob i duljina radnog staža imaju s općim zadovoljstvom životom i psihološkom dobrobiti kod medicinskih sestara. Mogli smo pretpostaviti da varijable kao što su dob, spol, bračni status, broj djece i duljina radnog staža mogu biti povezane sa zadovoljstvom životom i psihološkom dobrobiti kod medicinskih sestara. Ispitali smo namjerni uzorak od 75 studenata sestrištva u Dubrovniku. Primijenili smo skraćenu verziju EPQ upitnika, Skalu zadovoljstva životom, Test stresa te Kratku skalu mentalne čvrstoće. Utvrdili smo postojanje statistički bitne povezanosti između ekstraverzije i demografskih varijabli - broja djece, dobi, radnoga staža, dok povezanost introverzije s njima ne postoji. Ne postoji statistički bitnija mogućnost prognoze zadovoljstva životom na temelju ekstraverzije i introverzije, dok je prognoza mentalne čvrstoće na temelju ekstraverzije, introverzije i zadovoljstva životom statistički bitna, kao i mogućnost prognoze ekstraverzije na temelju demografskih varijabli - broja djece, dobi, radnoga staža, ali ne i za mogućnost prognoze introverzije.

Ključne riječi: medicinska sestra • zadovoljstvo životom • djeca • starosna dob • radni staž

Kratki naslov: Prognoza osobina ličnosti i demografske karakteristike studenata sestrištva

Abstract:

We investigated the correlation of parameters such as marital status, number of children, sex, age and duration of active work experience with the general life satisfaction and psychological well-being of nurses. We assumed that variables such as age, sex, marital status, number of children and work experience could be associated with life satisfaction and psychological well-being of nurses. We questioned 75 nursing students in Dubrovnik by a shortened version of the EPQ questionnaire, Life Satisfaction Scale, Stress Test and a Short Scale of Mental Strength. We have found a statistically significant correlation between extraversion and demographic variables - the number of children, age, years of work experience, and no correlation with introversion. There is no statistically relevant possibility for predicting life satisfaction on the basis of extroversion and introversion. The prediction of mental strength on the basis of extraversion, introversion and life satisfaction is statistically significant, as it is the possibility of predicting the extraversion based on demographic variables - the number of children, age, working years, but there is no possibility of predicting the introversion.

Keywords: medical nurse • quality of life • children • age • work history

Running head: Perspectives of personality traits based on demographic characteristics of nursing students

Uvod

Medicinske sestre neprestano su izložene vanjskim stresorima kao što su bol, patnja i smrt bolesnika za koje se skrbe te visoki zahtjevi posla s niskom razinom utjecaja i kontrole. Sa spomenutim stresorima miješaju se i oni iz privatnog života, primjerice, obitelj, bolesni članovi obitelji, razna financijska opterećenja, itd. Kako sestre reagiraju na stres, kao i kakve su njihove crte ličnosti, manje je poznato. Naime, vrsta i kvaliteta bračnog stanja i broj djece mogu utjecati na

Autor za korespondenciju/Corresponding author:

Joško Sindik, PhD.

Institute for Anthropology, Ljudevita Gaja 32, 10000 Zagreb, Croatia

Tel: +385-1-55 35 100

Fax: +385-1-55 35 105

E-mail: josko.sindik@inantro.hr; jossindi@gmail.com

veće ili manje zadovoljstvo životom i psihološku dobrobit. S druge strane, dob i duljina radnog staža također mogu utjecati na crte ličnosti (ekstroverziju i introverziju) kao i zadovoljstvo životom i psihološkom dobrobiti. Mlađi ispitanici i oni koji su radno neiskusni, mogu doživljavati veći stres na poslu, što se može odraziti na zadovoljstvo životom i psihološku dobrobit. Ekstroverti se mogu bolje snalaziti u različitim socijalnim odnosima nego introverti, što također može biti povezano s psihološkom dobrobiti. S druge strane, stariji studenti i oni s duljim radnim stažem također mogu biti pod većim stresom zbog manjka energije i zbog zdravstvenog stanja, što se također može reflektirati na subjektivnu psihološku dobrobit i zadovoljstvo životom. Na temelju navedenih pretpostavki oblikovali smo hipoteze i ciljeve istraživanja.

Ekstroverzija i introverzija pretežno su urođene osobine ličnosti na koje se malo može utjecati. Ekstroverti se vole zabavljati, oživljavaju dosadna okupljanja, imaju velik utjecaj na socijalnu okolinu, pa često zauzimaju položaj vođe (Jensen-Campbell i Graziano, 2001) [1]. Costa i McCrae [2] smatraju da je ključno svojstvo ekstroverzije socijalnost ili društvenost, tj. dispozicija da se pojedinac angažira u socijalnom ponašanju [3]. Osim što su društveni, ekstroverti su asertivni, aktivni i razgovorljivi. Vole velike skupine ljudi, dobro su raspoloženi, optimistični i puni energije [2], dok su im introverti suprotnost. Najčešće osoba ne pripada potpuno jednoj skupini, nego je riječ o naoko nespojivim kombinacijama. Ekstroverti imaju pozitivniju hedonističku bilancu (omjer pozitivnog i negativnog emocionalnog tona) od introverta; neurotični ljudi imaju negativniju hedonističku bilancu od emotivno stabilnih osoba. Medijacijski model o utjecaju osobina ličnosti na zadovoljstvo životom pretpostavlja da se ljudi oslanjaju na hedonističku bilancu kada procjenjuju zadovoljstvo životom u cijelosti. Ljudi koji imaju pozitivnu hedonističku bilancu procjenjuju svoj život boljim. Ekstroverzija i neuroticizam dobri su prediktori zadovoljstva životom jer utječu na afektivno iskustvo, a ljudi se oslanjaju na afektivno iskustvo kada procjenjuju zadovoljstvo životom (Schimmack, Diener i sur. 2002) [4].

Konstrukt «hardiness» (mentalna čvrstoća) čine tri elementa, tzv. 3 C (odgovornost, kontrola i izazov). Odgovornost je sposobnost da se ustraje u onome što se radi: vjerovanje da je pojedinac sposoban postići cilj čak i kad stres raste do granične razine. Kontrola je sposobnost da se osoba osjeća utjecajno i djeluje u različitim životnim situacijama. Izazov je vjerovanje da je promjena u životu normalna, uobičajenija nego stabilnost, te da predviđanje promjena predstavlja zanimljive poticaje u razvoju - više nego prijetnju sigurnosti. «Čvrste» se ličnosti učinkovito suočavaju sa stresom, transformirajući stresor u pozitivno i izazovno iskustvo. U istraživanjima visoke razine «čvrstih» ličnosti nalazimo kod ljudi koji životni stres percipiraju manjim, kod sportaša te kod ljudi koji životne stresove percipiraju pozitivnima. Pozitivna strana «čvrste» ličnosti povezana je s visokim stupnjem samopouzdanja u korištenju stilova rješavanja problema koji reflektiraju vjerovanje pojedinca u vlastitu efikasnost [5].

Konstrukti kojima se pokušava konceptualizirati subjektivna dobrobit jesu: globalno zadovoljstvo životom, zadovoljstvo pojedinim životnim područjima, prisutnost pozitivnih afektivnih iskustava (ugodno raspoloženje i emocije) te

relativna odsutnost negativnih afektivnih iskustava (neugodna raspoloženja i emocije). U istraživanjima subjektivne dobrobiti ona se sagledava iz subjektivne perspektive pojedinca, dakle, daje se važnost njegovu svjetonazoru.

Istraživači su zainteresirani za dugoročan osjećaj zadovoljstva, iako se ne zanemaruju ni kratkotrajna raspoloženja i emocije. Ne istražuju se samo negativna stanja poput depresije i anksioznosti. Postizanje pozitivne subjektivne dobrobiti uključuje pozitivna iskustva kao što su zadovoljstvo životom i pozitivne emocije (Diener, 1984) [4]. Schimmack, Diener i suradnici postavili su medijacijski model utjecaja ličnosti na zadovoljstvo životom [4]. Nadovezuju se na model Coste i McCraea o utjecaju ekstroverzije i neuroticizma na afektivnu komponentu subjektivne dobrobiti.

Ciljevi i hipoteze istraživanja:

1. Utvrditi postoje li razlike u ekstroverziji i introverziji za demografske varijable: spol, bračno stanje, godina studija.
2. Utvrditi povezanost ekstroverzije i introverzije te demografskih varijabli: broj djece, dob, radni staž.
3. Utvrditi mogućnost prognoze zadovoljstva životom na temelju: introverzije i ekstroverzije te aspekata mentalne čvrstoće.
4. Utvrditi mogućnost prognoze mentalne čvrstoće na temelju ekstroverzije, introverzije i zadovoljstva životom.
5. Utvrditi mogućnost prognoze ekstroverzije te introverzije na temelju demografskih varijabli: broj djece, dob, radni staž.

Pretpostavili smo da:

- ne postoje razlike u ekstroverziji i introverziji za demografske varijable: spol, bračno stanje, godina studija;
- ne postoji povezanost ekstroverzije i introverzije s demografskim varijablama: broj djece, dob, radni staž;
- postoji statistički znatna mogućnost prognoze zadovoljstva životom na temelju introverzije i ekstroverzije te aspekata mentalne čvrstoće (vjerojatno bi mentalno čvršći ljudi mogli biti zadovoljniji životom);
- ne postoji statistički znatna mogućnost prognoze mentalne čvrstoće na temelju ekstroverzije, introverzije i zadovoljstva životom;
- ne postoji mogućnost prognoze ekstroverzije te introverzije na temelju demografskih varijabli: broj djece, dob, radni staž.

Metode

Ispitanici

U ovome istraživanju obuhvaćen je namjerni uzorak od 75 studenata studija sestinstva u Dubrovniku, raspoređenih u tri godine studija: 1. godina, 24 studenta, 2. godina, 28 studenata i 3. godina, 23 studenta. Prema spolu, uključeno je: 61 (62%) studentica i 14 (15%) studenata. Prema godinama starosti raspoređeni su također u tri grupe: 19-29 -28 (37%) studenata, 30-40-33 (44 %) studenta i 41-50-14 (19 %) studenata. Najmlađi student ima 19 godina, a najstariji 50; prosječna je dob 32 godine. Većina ispitanika u radnome je odnosu. 63 ispitanika imaju do 20 godina radnog staža, a 12 više od 20 (maksimalno 38); prosječna je vrijednost 18 godina. Od svih studenata, 32 (43%) su u braku, 34 (45%) su neoženjena i 9 (12%) je rastavljeno.

Instrumenti i varijable

Upitnik introverzije-ekstroverzije

U istraživanju smo se koristili modificiranom i skraćenom verzijom EPQ upitnika od 22 čestice, koji mjeri ekstroverziju i introverziju (6). Dimenzija introverzije sadržava 12 čestica (r.b. 2, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 19, 20), a ekstroverzije 10 čestica (r.b. 1, 3, 5, 9, 10, 15, 17, 18, 21, 22). Zadatak je ispitanika da s DA ili NE označi odnosi li se određeno ponašanje na njegovo ponašanje i doživljavanje. Pouzdanost izražena putem Cronbachovih α koeficijenata za ekstroverziju iznosila je 0,62, a za introverziju 0,50, dakle, vrlo je niska ali još zadovoljava.

Skala psihološke dobrobiti

Skalu psihološke dobrobiti konstruirao je Koštrun [7]. Konačna verzija Skale psihološke dobrobiti od 6 čestica, od kojih se tri odnose na aktualizacijsku psihološku dobrobit (budno, energično, energizirano), preuzete iz Skale subjektivne vitalnosti (Ryan, Frederick, 1997) koja mjeri aktualizacijsku psihološku dobrobit, i tri na hedonističku psihološku dobrobit (sretno, zadovoljno, ugodno), preuzete iz subskele sreće Skale za mjerenje trenutnog emocionalnog stanja [8]. Pouzdanost cijele skale (Cronbachov α -koeficijent) iznosi $\alpha=0,86$, kao i pouzdanost subskele sreće i zadovoljstva, dok je pouzdanost subskele aktualizacije nešto veća i iznosi $\alpha=0,88$. Dakle, pouzdanosti navedenih skala vrlo su visoke. Sudionik je davao svoje odgovore upisujući jedan od brojeva na skali od 1 do 7 iza svakog pridjeva (1 – nimalo (uopće ne), 3 – osrednje, 7 – vrlo jako (u potpunosti), ovisno o tome u kojoj je mjeri procijenio da u tom trenutku osjeća ono na što se odnosi pojedini pridjev. Pouzdanost skale u našem istraživanju iznosila je (Cronbach α) čak $\alpha=0,92$, kod hedonističke dobrobiti 0,91, a aktualizacijske 0,89.

Skala zadovoljstva životom

Skala zadovoljstva životom (eng. Satisfaction With Life Scale) [9] sastoji se od 5 tvrdnja koje se odnose na zadovoljstvo životom. Od sudionika se očekuje da označi u kojoj se mjeri tvrdnje (npr. Moj je život vrlo blizu onomu što smatram idealnim) odnose na njegov život. Sudionik to označava na skali od 1 - potpuno neistinito - do 7 - potpuno istinito. Ukupan rezultat na skali zbroj je rezultata svih pet tvrdnja i označava stupanj zadovoljstva životom, pri čemu viši rezultati upućuju na veće zadovoljstvo. Unutarnja konzistencija ovog upitnika visoka je i iznosi $\alpha = 0,79$. U svome istraživanju dobili smo i razmjerno visoku pouzdanost - $\alpha = 0,78$.

Upitnik za stres

Glavni sanitet oružanih snaga u SAD-u za zdravstvenu zaštitu izdao je brošuru koja sadržava kratak upitnik zvan STRES-TEST [10]. Upitnik sadržava 8 čestica, a ispitanik odgovara na pitanja odgovorima da i ne, ovisno o tome odnosi li se tvrdnja na njegovo ponašanje i doživljavanje. Pouzdanost izražena Cronbach α -koeficijentom u našem istraživanju bila je 0,76.

Kratka skala mentalne čvrstoće

Budući da se mentalna čvrstoća pokazala kao trajna dispozicija ličnosti, koja najčešće nije povezana samo s određenom vrstom aktivnosti, činilo se pogodnim upotrijebiti

skraćenu verziju Bartoneove Dispositional Resilience Scale (DRS), tzv. Kratku skalu mentalne čvrstoće (u daljnjem tekstu KSČ), izvorno, Short Hardiness Scale ili SHS (Bartone, 1995) [11]. KSČ se sastoji od 15 čestica, osnovanih na samoprocjeni razine «mentalne čvrstoće» ličnosti.

Ispitanici imaju zadatak procijeniti vlastito ponašanje u odnosu na sadržaje pojedinih tvrdnja na Likertovoj skali od 4 stupnja: uopće nije točno (0), u manjoj je mjeri točno (1), prilično točno (2), potpuno točno (3). Pet se čestica skale odnosi na dimenziju Commitment (predanost), 5 na dimenziju Control (kontrola), a 5 na dimenziju Challenge (izazov). Rezultati su definirani kao jednostavna linearna kombinacija procjena za čestice svake od subskala. KSČ je u prethodnim istraživanjima pokazao zadovoljavajuće metrijske karakteristike (Bartone, 1995) [9], a zbog relativno malog broja ispitanika te prevencije dugotrajnosti ispitivanja procijenjena je pogodnom za ovo istraživanje. U pogledu metrijskih karakteristika, kriterijska i prediktivna valjanost pokazala se u nizu istraživanja kod kojih je iskazana pozitivna povezanost između mentalne čvrstoće i pokazatelja dobrog tjelesnog zdravlja, poželjnih osobina ličnosti (Parkes, 1994; Randall i Scott, 1988) [11], uspjeha u sportu (Golby i Sheard, 2003; Jones i Hanton, 2001) [9], te, specifično, uspjeha u košarci [10]. Skala je primjenjivana i u Hrvatskoj, ali u malom broju istraživanja. Hudek-Knežević i Kardum (2007, 2008) [11] preliminarno su KSČ primijenili na 822 ispitanika prosječne populacije ($M=38,58$ godina; $SD=12,45$). Pouzdanost cijelog upitnika bila je 0,69, a prosječan rezultat na cijelome upitniku bio je 28,91 (uz $SD=5,06$), što je oko 45 % ukupnog mogućeg maksimalnog rezultata u instrumentu. U našem istraživanju, pouzdanost upitnika u cjelini bila je 0,63. Za predanost, pouzdanost je vrlo niska (0,43), dok je za preostale dvije dimenzije zadovoljavajuća: za kontrolu iznosi 0,54, a za izazov 0,67.

Rezultati

Metode obrade podataka

Obrada podataka provedena je statističkim paketom SPSS 11. Uz temeljnu deskriptivnu statistiku, za utvrđivanje razlika između ispitanika koristili smo se t-testovima i ANOVA-om, a za utvrđivanje povezanosti Pearsonovim koeficijentima korelacije. Prognozu smo utvrdili kompletnom multiplom regresijskom analizom.

Uvidom u prosječne rezultate u tablici br. 1 vidimo da su studenti ekstrovertiraniji.

U tablici 2 uočljivo je da nema spolnih razlika ni u ekstroverziji, ni u introverziji.

Uvidom u tablicu 3 vidimo da ne postoje statistički bitne razlike ni u introverata ni u ekstroverata s obzirom na godinu studija.

Uvidom u rezultate tablice 4 utvrđeno je da ne postoje statistički bitnije razlike kod introverata, dok postoje statistički važnije razlike u ekstroverziji. Razlike su statistički bitnije između neoženjenih i onih u braku u smjeru izraženije ekstroverzije kod neoženjenih.

Uvidom u tablicu 5 uočljivo je da su povezanosti statistički bitne isključivo između ekstroverata i demografskih varijabla. Sve su povezanosti negativnog smjera. Nijedna povezanost nije statistički bitna za introverziju.

TABLICA 1. Deskriptivna statistika za glavne varijable istraživanja.

	Min.	Maks.	Aritm. sredina	Standardno raspršenje
Zadovoljstvo životom	11,00	34,00	23,8933	5,40913
Dobrobit	6,00	42,00	25,9200	8,32086
Introverzija	,00	10,00	4,7067	1,92265
Ekstraverzija	1,00	10,00	5,6133	2,23542
Prosječna ekstraverzija	,10	1,00	,5613	,22354
Prosječna introverzija	,00	,83	,3922	,16022
Stres	1,00	18,00	7,7600	3,74108
Predanost	5,00	14,00	9,7600	2,05886
Kontrola	6,00	15,00	10,0800	2,17330
Izazov	1,00	15,00	7,9067	2,95997
Čvrstoća	15,00	39,00	27,7467	4,85212

TABLICA 2. Spolne razlike u introverziji i ekstraverziji.

	spol	Aritm. sredina	Standardno raspršenje	t-test	Važnost (p)
Introverzija	M	4,5000	1,82925	-,463	,649
	Ž	4,7541	1,95496		
Ekstraverzija	M	6,4286	2,47182	1,400	,179
	Ž	5,4262	2,15607		

Uvidom u tablicu 6 uočava se bitnija mogućnost prognoze mentalne čvrstoće na temelju introverzije i ekstroverzije te zadovoljstva životom. Međutim, nijedan od prediktora nije statistički bitan, dok je zadovoljstvo životom najbliže pragu statističke važnosti. Uvidom u tablicu br. 6 uočava se statistički bitna mogućnost prognoze ekstroverzije na temelju demografskih varijabla. Jedini su statistički važan prediktor godine starosti. U tablici 6 vidimo i da ne postoji statistički važna mogućnost prognoze introverzije na temelju demografskih varijabla. Nijedan prediktor nije statistički važan. Napokon, u 6. tablici vidimo da ne postoji mogućnost prognoze zadovoljstva životom na temelju aspekata mentalne čvrstoće, introverzije i ekstroverzije. Nijedan od prediktora nije statistički bitan.

Rasprava

Ovim istraživanjem utvrdili smo da među ispitanicima u našem istraživanju postoje razlike u ekstroverziji, i to za demografsku varijablu bračni status. Pretpostavljamo da ekstroverzija može donekle utjecati na bračni status ispitanika; ekstrovertiraniji mogu lakše naći bračne partnere, ali i obratno, oni koji su u braku moraju se prilagođavati socijalnim odnosima, obiteljski život zahtijeva bolje socijalne vještine, bolju komunikaciju itd.

TABLICA 3. Razlike u introverziji i ekstraverziji u odnosu na godinu studija.

	Godina studija	Aritm. sredina	Standardno raspršenje	F -test	Važnost (p)
Introverzija	1	5,1667	1,80980	1,319	,274
	2	4,6786	2,01942		
	3	4,2609	1,88818		
Ekstraverzija	1	6,2917	2,47561	1,718	,187
	2	5,3929	2,14889		
	3	5,1739	1,99208		

TABLICA 4. Razlike u introverziji i ekstraverziji u odnosu na bračno stanje.

	Bračno stanje	Aritm. sredina	Standar. raspršenje	F- test	Važnost (p)
Introverzija	neoženjen	4,9118	2,10868	,348	,707
	u braku	4,5313	1,91740		
	rastavljen	4,5556	1,13039		
Ekstraverzija	neoženjen	6,3824	2,01532	4,447	,015
	u braku	4,8125	2,36149		
	rastavljen	5,5556	1,66667		

TABLICA 5. Povezanosti između demografskih varijabla i introverzije te ekstraverzije.

	Broj djece	godine starosti	duljina staza
Introverzija	-,112	,085	,095
Ekstraverzija	-,283*	-,425**	-,353**

** Povezanost je važna uz $p < ,01$

* Povezanost je važna uz $p < ,05$

Utvdili smo negativnu povezanost između ekstroverzije i varijabli dob i bračno stanje. Možemo pretpostaviti da u funkciji dobi dolazi do promjena ličnosti u smislu smanjenja naglašenosti ekstroverzije pod utjecajem sve većeg broja obveza, sve manje energije, lošeg zdravstvenog stanja, manjka vremena za druženje. S druge strane, broj djece u obitelji može uvjetovano utjecati na potrebu pojedinca za relaksacijom i odmorom izvan obiteljskih socijalnih odnosa i šire. Ekstroverzija je osobina koja dosta ovisi o dobi, što smo prije detaljnije elaborirali.

Utvdili smo statistički važnu mogućnost prognoze mentalne čvrstoće na temelju introverzije, ekstroverzije i zadovoljstva životom. Također, utvrdili smo statistički važnu mogućnost prognoze na temelju demografskih varijabli, osobito godina starosti.

Možemo pretpostaviti da su mentalno čvršći ljudi ponajprije oni koji su zadovoljniji životom, što je i vidljivo iz pojedinačnog prediktora - zadovoljstvo životom - koji je na pragu statističke važnosti (6. tablica). Naime, oni koji su zadovoljniji životom možda su skloniji razmatranju pozitivnih stvari i promatranju promjena kao izazova, dok su istodobno manje skloni depresivnim stanjima, odustajanju od životnih ciljeva i drugih aktivnosti koje ih raduju.

TABLICA 6. Prognoza u kriterijskim varijablama na temelju prediktora.

Kriterijska varijabla	R	R2	F	P	Prediktori	Beta	T	P
Mentalna čvrstoća	,323	,104	2,755	,049	Introverzija	-,101	-,871	,387
					Ekstraverzija	,165	1,398	,166
					Zadovoljstvo	,204	1,785	,078
Kriterijska varijabla	R	R2	F	p	Prediktori	Beta	T	P
Ekstraverzija	,426	,182	5,259	,002	broj djece	-,046	-,367	,714
					godine starosti	-,570	-,217	,030
					duljina staža	,197	,796	,429
Kriterijska varijabla	R	R2	F	p	Prediktori	Beta	T	P
Introverzija	,240	,058	1,447	,237	broj djece	-,223	-,1650	,103
					godine starosti	,033	,120	,905
					duljina staža	,218	,818	,416
Kriterijska varijabla	R	R2	F	p	Prediktori	Beta	t	P
Zadovoljstvo životom	,288	,083	1,250	,296	Predanost	,171	1,251	,215
					Kontrola	,062	,490	,626
					Izazov	,073	,593	,555
					Introverzija	-,025	-,201	,841
					Ekstraverzija	,110	,888	,378

Statistički nezatnu mogućnost prognoze introverzije na temelju demografskih varijabli možemo hipotetski protumačiti vjerojatnošću da nema potrebe bitnije modificirati tu osobinu u funkciji dobi, radnog staža i broja djece u obitelji. Naime, oni koji uživaju u bogatstvu svog unutarnjeg svijeta i aktivnostima koje nisu vezane uz druge ljude, mogu to raditi u bilo koje doba, bez utjecaja vanjskih okolnosti.

Nevažna mogućnost prognoze zadovoljstva životom na temelju mentalne čvrstoće te introverzije i ekstroverzije može biti uvjetovana činjenicom da na zadovoljstvo životom utječu mnogi drugi faktori, uz one koje smo istraživali.

U ovom istraživanju obuhvatili smo sve studente studija sestrinstva na Sveučilištu u Dubrovniku, što rezultate čini potencijalno reprezentativnima za sve studente sestrinstva u Hrvatskoj. Prvi je nedostatak istraživanja relativno malen broj ispitanika, što je, međutim, bilo nužno jer smo obuhvatili cijelu populaciju studenata. Također, nismo uzeli u obzir faktore poput statusa zaposlenja, radi li pojedinac ispitanik u smjenama, odjel na kojem radi. Za buduća istraživanja mogli bi smo dati sljedeće smjernice: bilo bi dobro prikupiti detaljnije podatke o zaposlenju, odjelu, radu u struci, radnome vremenu. Mogla bi se provesti slična istraživanja u drugim gradovima, na istoj ili drukčijoj populaciji i usporediti s našim rezultatima.

Na temelju rezultata mogli bismo generirati smjernice da bi se medicinskim sestrama mogle uvesti promjene u način rada, otvoriti mogućnost sustava nagrađivanja, ponuditi oblike relaksacije ili savjetovanja medicinskih sestara o mogućnostima korištenja slobodnog vremena tijekom radnog vremena.

Sve bi to moglo utjecati na veće zadovoljstvo životom, ali i na druge faktore koje smo istraživali. Posebno bi bilo zanimljivo ponuditi aktivnosti koje bi medicinske sestre mogle uspješnije relaksirati na radnome mjestu ili u slobodno vrijeme, prilagođene dobi.

Zaključak

Utvdili smo nepostojanje statistički važnih razlika u introverziji u odnosu na demografske varijable dob i spol. Za ekstroverziju, statistički važnu razliku među ispitanicima našli smo samo za varijablu bračni status. Najveće su razlike između neoženjenih/neudanih koji su najekstrovertiraniji, i onih koji su u braku. U principu podupiremo nul-hipotezu o ekstroverziji i introverziji u odnosu na demografske varijable uz iznimku te razlike. Utvdili smo postojanje povezanosti ekstroverzije i demografskih varijabli: broj djece, dob, radni staž, no introverzija s njima nije povezana. Ne postoji statistički bitna mogućnost prognoze zadovoljstva životom na temelju ekstroverzije i introverzije. Postoji statistički važna mogućnost prognoze mentalne čvrstoće na temelju ekstroverzije, introverzije i zadovoljstva životom. Utvdili smo da postoji

statistički važna mogućnost prognoze ekstroverzije na temelju demografskih varijabli: broj djece, dob, radni staž, ali ne i za introverziju.

Literatura

- [1] Larsen RJ, Buss DM: Psihologija ličnosti. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2008.
- [2] McCrae RR, Costa Jr. PT: Social Desirability Scales: More Substance Than Style. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 1983; 51(6), 882-888.
- [3] Leary MR, Hoyle RH: Handbook of individual differences in social behavior. New York: The Guilford Press, 2009.
- [4] Schimmack U, Diener E, Oishi S: Life-satisfaction is a momentary judgment and a stable personality characteristic: The use of chronically accessible and stable sources. *Journal of Personality* 2002; 70, 345-384.
- [5] Kobasa SC: Stressful life events, personality, and health: An inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology* 1979; 37, 1-11.
- [6] Dautović M: Primjena EPQ R/A na ispitanicima dobi od 14 do 15 godina. *Suvremena psihologija*, 1(1-2): 89-94. (1998).
- [7] Koštrun S: Hedonistički i eudemonistički aspekt psihološke dobrobiti: adaptacija dvofaktorske skale. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet, 2004.
- [8] Sorić I: Skala za mjerenje trenutnog emocionalnog stanja, Zbirka psihologijskih skala i upitnika, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zadru, 2002, sv. 1, 50-54,
- [9] Pavot W, Diener E: Review of the Satisfaction With Life Scale Psychological Assessment, 1993; 5 (2), 164-172.
- [10] Barath A: Kultura, odgoj i zdravlje. Zagreb: Visoka medicinska škola-katedra za zdravstvenu psihologiju, 1995.
- [11] Sindik J: Povezanost konativnih obilježja vrhunskih košarkaša i situacijske učinkovitosti u košarci. Doktorska disertacija. Zagreb: Kineziološki fakultet u Zagrebu, 2009.
- [12] Maddi SR: Comments on Trends in Hardiness Research and Theorizing. *Consulting Psychology Journal* 1999; 51, 67-71.